

**Kort notat om vurdering av mulighet for
forekomst av ål i Vaksvikvassdraget i Ørskog i
Møre og Romsdal fylke.**

Bioreg AS Rapport 2016: 11

BIOREG AS

Rapport 2016:11

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik for Bioreg AS og Martin Westeren for Clemens Kraft AS.	ISBN-nr. 978-82-8215-318-8
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as Tlf. 917 37 070 E-post: oolse1@tussa.com	Oppdragsgiver: Clemens Kraft AS, utbygger	Dato: 26.10.2016
Referanse: Oldervik, F. G. & Olsen, O. 2016. Vurdering av mulighet for forekomst av ål i Vaksvikvassdraget i Ørskog kommune i Møre og Romsdal fylke. Bioreg AS rapport 2016 : 11. ISBN; 978-82-8215-318-8.		
Referat: Rapporten, eller rettere notatet gir en enkel vurdering av hvorvidt vi anser det sannsynlig eller ikke at det forekommer ål i Vaksvikvassdraget i Ørskog kommune i Møre og Romsdal Fylke. Vurderingen er basert på intervju av lokalkjente, samt en enkel befaring av vassdraget for å se på fosser og andre partier som eventuelt kan hindre ålen i å komme opp. Konklusjonen vår er at ål kan komme ganske langt oppover i vassdraget, men at Storfossen trolig er et hinder som stopper det aller meste av oppgangen. Vi finner det rimelig at det kan forekomme ål i vassdraget opp dit og at det kan leve ål i hølør og flatere partiene nedenfor Storfossen.		
3 emneord: Småkraftverk Vandringshinder Ål		

Figur 1. Bildet er tatt fra ei hengebru mellom vegen og sjøen og viser den første av flere fosser som ålen må komme seg forbi på sin vandring opp Vaksvikelva. Det var da også her at det ble observert glassål på veg opp ei bergflate ved siden av fossen. Foto; Oddvar Olsen for Bioreg AS © 06.10.2016.

Innhold

Innhold	3
Forord	4
Innledning	5
Metode	6
Resultater	7
Diskusjon	8
Konklusjon	9

Forord

Etter forespørsel fra Clemens Kraft AS har Bioreg AS gjort en vurdering av hvorvidt vi finner det sannsynlig at det går opp ål i Vaksvikvassdraget, samt en vurdering av hvor langt oppover vassdraget vi tror ålen kan komme seg.

Bioreg AS utførte en fiskeundersøkelse i den nedre delen av Vaksvikelva den 8. juni 2014 og rapporten om denne undersøkelsen ligger ute på nettet og kan hentes ned fra denne linken: <http://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/200902805/1285046>

Ved denne undersøkelsen ble det ikke påvist ål i elva, men fiskeforholdene var dårlige pga høy vannføring, så ål kan lett ha sluppet unna uten at det ble registrert. Vurderingen er derfor basert på det som har kommet fram gjennom intervju av lokalkjente, samt det som ble observert ved den enkle befaringen vi gjennomførte den 6. oktober 2016.

Vi benytter anledningen til å takke de som har bidratt til å øke kunnskapen om forekomst av ål i Vaksvikvassdraget og det gjelder særlig Tore Vaksvik, Vaksvik og Bjørn Kjersem, Tresfjord.

Mjosundet i Aure 31.10.2016

Volda 31.10.2016

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Oddvar Olsen

Innledning

Bioreg AS ved daglig leder, Finn Oldervik ble forespurt per telefon av Clemens Kraft AS ved Martin Westernen om de kunne foreta en vurdering av hvorvidt det kunne finnes ål i Vaksvikvassdraget. Forespørselen ble stadfestet ved en E-post til Bioreg fra Clemens Kraft ved den nevnte personen den 3. okt. 2016. Bakgrunnen for forespørselen var at Clemens Kraft ønsker å bygge et vanlig bekkeinntak i stedet for et coandainntak slik det var søkt om og som det ble gitt konsesjon for.

Figur 2. Bildet viser et parti nedenfor det som er regnet som endelig stopp for oppgang av laks. En holder det for sannsynlig at ål klarer å komme seg forbi her. Foto; Oddvar Olsen for Bioreg AS © 06.10.2016.

Metode

Bioreg AS har etterkommet forespørselen og har gjort en vurdering av hvorvidt det kan finnes ål i Vaksvikelva i Ørskog. Vurderingen er basert på telefonintervju med lokalkjente, samt en tur langs elva hvor en vurderte vanskelige passasjer for ålen og der det kunne være en mulighet for at den ble stoppet. Disse passasjene er dokumentert ved bilder og ellers drøftet i bildeteksten. Vi er to fra Bioreg som har involvert oss i vurderingen som angår ev forekomst av ål i Vaksvikvassdraget, nemlig daglig leder Finn Oldervik (intervjuvirksomhet) og Oddvar Olsen (feltbefaring inkl. fotografering samt intervjuvirksomhet).

Vi gjør oppmerksom på at rødlistestatus for ål fra høsten 2015 er redusert fra kritisk truet (CR) til sårbar (VU).

Figur 3. Vi tror dette bildet viser den såkalte Byksehølen. Utenfor venstre bildekant er det en sprekk i berget som ålen kan benytte for å komme seg forbi. Foto; Oddvar Olsen for Bioreg AS © 06.10.2016.

Resultater

I slike tilfeller som dette er det best om en finner intervjuobjekter som ikke har interesser i det planlagte utbyggingsprosjektet, men Vaksvik er en liten plass og mange der er involvert i utbyggingen. Etter tips fra miljøansvarlig i kommunen, Kolbjørn Snekkvik fant vi fram til Tore Vaksvik som er født og oppvokst i Vaksvik. Han har riktignok også interesser i det planlagte småkraftverket, men slik vi bedømmer det så var det en sann fremstilling vi fikk av vedkommende. I tillegg har vi snakket med Arve Ørskog, men han er tilflytter til stedet og forventes ikke å ha samme kunnskap som Vaksvik om eventuelle forekomster av ål.

Vaksvik kunne fortelle at han som ungdom hadde sett glassål som «krabbet» opp et berg ved siden av elva ca 4-500 m fra sjøen. Han hadde også sett mer moden ål i elva tidligere, men det var en god stund siden. Han poengterte da også at i forhold til tidligere, så driver han lite med aktiviteter langs elva nå lenger.

Figur 4. Til venstre i dette bildet ser vi sprekken som vi antar ålen kan benytte for å komme seg forbi her.
Foto; Oddvar Olsen for Bioreg AS © 06.10.2016.

Diskusjon

Fossene fra sjøen og opp til første brua (kote 10 til 40) er det lite sannsynlig at ålen har noe problem med å forsere. Om enkelte av bergflatene opp langs vannstrengen kan bli for glatte, så er der flere muligheter i renner og sprekker ved siden av fossene. Og med varierende vannføring på de forskjellige vanskelige punktene, vil der være muligheter for at ålen finner vei.

Oppe ved Storfossen (kote 160) er det et vanskelig punkt for ålen å komme forbi. Her er det et ganske stort fritt fall med overhengende berg på begge sider av selve fossen. Men på nordsida av fossen (til venstre i bildet) er en mosedekt skråning som det kan være mulig for ål å bruke for å komme forbi. Men vi antar likevel at dette vil være et svært vanskelig hinder for ålen.

Der er to aktuelle vatn i vassdraget som ålen kan nå, det øverste, Grytavatnet, ligger på 664 moh og er trolig for høyt for at ålen skal kunne ha noen nytte av å søke dit. Det andre vatnet, Kjersemvatnet, ligger på 369 moh og vil være innafor det som ålen normalt kan nå. I tillegg er Kjersemvatnet langgrunt med mye mudder slik som ålen vil ha det. Men i følge lokalkjente ved vatnet, så er det aldri registrert ål her, ei heller i Kjersemelva som også har sitt utspring i det samme vatnet. Vi regner derfor med at Storfossen er et svært vanskelig hinder for ålen og at denne fossen langt på veg kan betraktes som et absolutt vandringshinder for denne arten.

Figur 5. Vi anser det ikke som særlig sannsynlig at ålen kommer seg forbi denne fossen. En viss mulighet er det til venstre på bildet, men den vil fort havne på avveier ved å prøve seg der. Foto; Oddvar Olsen for Bioreg AS © 06.10.2016.

Konklusjon

Både egne observasjoner og opplysninger vi har mottatt, særlig fra Tore Vaksvik peker entydig i retning av at ål har benyttet og kan benytte denne elva som oppvekstområde inntil den er gyteklar blankål. Riktignok kan det se noe vanskelig ut å forsere flere av fossene på strekningen opp til inntaket på det planlagte kraftverket, men Oddvar Olsen som utførte feltundersøkelsen har store kunnskaper om ålens evne til å ta seg fram i og langs elver. Som guttunge hadde han stor glede av å fange ål i og langs elver og mye av fangsten ble pirket fram fra fuktige bergsprekker langs elva. Disse sprekkene kunne gjerne være loddrette, men ålen brukte de likevel for å forsere forbi vanskelige hindre. Ut fra det vi vet om ål i Vaksvikelva kan vi ikke anbefale noe annet enn coandainntak for å unngå at arten havner i turbinen ved nedgang til sjøen.

Figur 6. Bildet viser Kjersemvatnet sett mot sør. Dette vatnet kunne ha egnet seg godt som oppvekstområde for ål, men vi har fått forsikring om at det aldri har blitt observert ål i dette vatnet (pers. med. Bjørn Kjersem). Foto; Oddvar Olsen for Bioreg AS © 06.10.2016.